

Fran-Su

1/2021

Suomi-Ranska-yhdistysten liiton
jäsenlehti

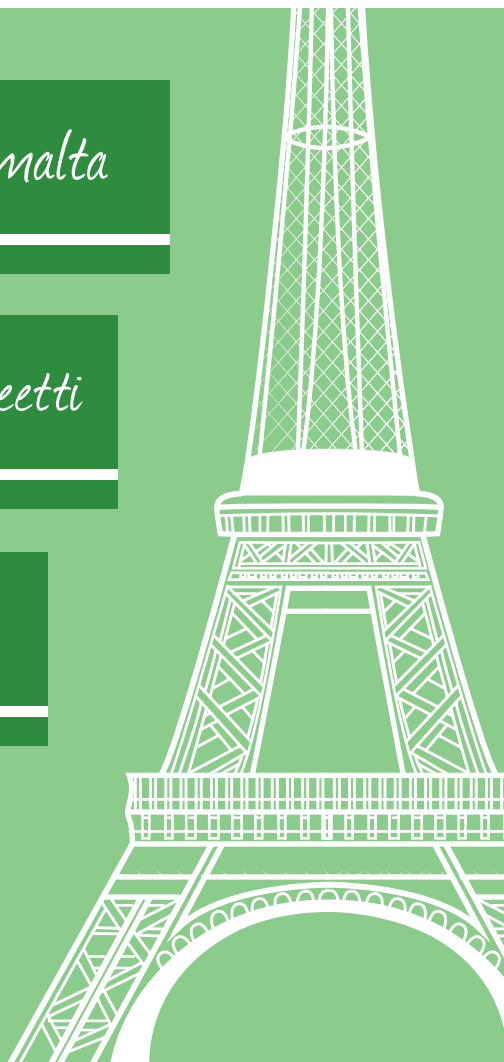
Bulletin de la Fédération des associations
franco-finlandaises

Pariisi, rakkautta ensilukemalta

Asterix ja gallialainen identiteetti

*Joensuun yhdistys
40 vuotta*

*Ranskalaisia moralisteja
osa II*

Fran-Su

2/2020

- Pääkirjoitus 3
- Pariisi, rakkautta ensilukemalta 4
- Asterix ja gallialainen identiteetti pähkinänkuoressa 12
- Jäsenyhdistyshistoriikki: Joensuun yhdistys 40 vuotta 15
- Hyvä, paha kastanja 20
- Ranskalaisia moralisteja 3: Denis Diderot 24
- Ranskalaisia moralisteja 4: Chamfort 26
- Sisällöllisen matkailun puolesta 28
- Kunnan loma La Baulessa 33

JULKAISIJA: SUOMI-RANSKA-YHDISTYSTEN LIITTO RY

PÄÄTOIMITTAJA: Susanna Luoto

ULKOASU: Antti Salovaara & Jan-Erik Engren

TAITTO: Jan-Erik Engren

SUOMI-RANSKA-YHDISTYSTEN LIITTO RY
RAUMANTIE 4, 00350 HELSINKI +358 44 555 3920
sryl@suomi-ranska.com, www.suomi-ranska.com
www.facebook.com/suomiranska

Pääkirjoitus

Keskustelu suomalaisten kaventuneesta kielitaidosta roiahti alkukevällä liekkeihin, jotka eivät ihan heti sammuneetkaan. Avauksen teki suomalaistunut saksalainen, toimittaja Roman Schatz, joka pohti Yle Radio1:n Maammekirja-ohjelmassaan (15.3.) suomalaisten todellisen kielitaidon laitaa.

Mistä moinen idea, Roman?

Schatz, joka on asunut Suomessa pian 35 vuotta, ei ota tarjottua sulkaa hattuunsa, vaan toteaa vaatimattomasti tekevänsä ohjelmaa yhdessä taustatoimittajan ja tuottajan kanssa. Vastaus löytyykin vähemmän ajankohtaisesta, peräti ajattomasta syystä: ”Yhdeksän vuoden salaisuus”, Schatz naureskelee ja tarkoittaa ensimmäistä vierasta kielitään ja sen opiskeluun käytettyä aikaa koulussa. Kieli oli latina. Myöhemmin kieliosaamista hänelle on karttunut aika lailla ja epäilenpä vahvasti, että kiitos siitä kuuluu jollekin niin mahdottomalle kuin tuolle vaikealle vieraalle kielelle. Se vihki Schatzin syvään kielelliseen ymmärrykseen, rakenteiden, sanajärjestysten, ilmaisujen kulttuuristen merkitysten ja eri kielten samankaltaisuuksien tajuamiseen. Ja uskoakseni myös uusien kielten helpompaan oppimiseen.

Kielikeskustelu jatkui Helsingin Sanomien mielipidesivuilla vilkkaana

lehden toimittajan Jaakko Lyytisen ansiokkaan artikkelin *Kielet jäivät jalkoihin* (21.3.) myötä. SRYL:in hallituksen puheenjohtaja Risto Veltheim kommentoi aihetta heti ensimmäisenä (HS 22.3.) mielipidekirjoituksellaan Kapeneva kielitaito on surullinen asia.

Kun kuuntelee Schatzin viehättävällä nuotilla pulppuavaa erinomaista suomen kieltä ja miettii mitä kaikkea kielten oppiminen oikeastaan tarkoittaa, ei voi kuin yhtyä Velheimin kirjoituksen otsikkoon. Kapeneva kielitaito on hyvin, hyvin surullinen asia.

Fran-Su:n tämän vuoden ensimmäinen numero ei paneudu nyt kui-▶

►tenkaan kieliasiaan, joskin SRYL:in hallituksessa asia on edelleen tiiviisti agendalla ja toivottavasti, kokoontumisrajoitusten niin sallissa, saamme jatkaa keskustelua yhteiskunnallisesti merkittävien toimijoiden kanssa. Kielitaidolla kun on merkitystä myös niissä keskusteluissa, joissa penetään suomalaisyritysten kansainvälistymistä ja kilpailukykyä.

Tässä vuoden ensimmäisessä numerossa tutustumme sen sijaan gallialaiseen identiteettiin Asterixin pohjalta, 40-vuotiaan Joensuun suomalais-ranskalaisen yhdistyksen historiaan, ranskalaiseen herkkuun kastanjaan, taiteilija Ismo Kajanderin Pariisiin sekä matkailuyrittäjä Henni Liedon toimialaan koronan varjossa.

Jan Blomstedtin viime numerossa aloittama sarja Ranskalaiset moralistit päättyy Diderot'n ja Chamfortin esittelyihin.

Ja vaikkemme vielä pääsekään vapaasti maailmalle, yksi matkajuttu tässä nyt pahimpaan Ranskan näköön. ●

Kaunista kesää,

Susanna Luoto
Päätoimittaja

OIKAISU: Fran-Sun 2.2020 numeroon korjaus Sisar Helvin haastatteluun, jossa mainittiin priorin tarkoittavan luostarin vara-johtajaa. Se tarkoittaa joko prioraattiluostarin johtajaa tai apotin edustajaa luostarissa.

Pariisi, rakkautta ensilukemalta

Kuvataiteilija Ismo Kajander (s.1939) rakastui Pariisiin 15-vuotiaana luettuaan Satu Waltarin esikoisromaanin *Kahvila Mabillon*.

Valokuvan, esinekoosteiden ja installaatioiden mestari Ismo Kajander on tyhjentämässä ateljeetaan Pietarinkadulla varhaiskeväisessä Helsingissä. Tavallisesti tähän aikaan vuodesta hän olisi toisessa kodissaan Pariisissa, mutta näin korona-ajan alla onkin hän täällä ja kuulostaa varsin päättäväiseltä vakuuttaessaan lopettaa taiteellisen toimintansa.

- Tyko Sallinen oli ihanne 50-luvun puolivälissä, mutta kun näin hänen myöhäistuotantoaan Ateneumissa, kaikkia niitä uskonnollisia aiheita... miksi sitä ei ymmärrä lopettaa ajoissa! Kajander päivittelee.

Tämän vuoden viimeisenä päivänä 82 vuotta täyttävä Kajander ei vetoa ikäänsä, vaan tunteenpalon sammumiseen.

→
Chez Nenesse.

- Forsblomin näyttely oli viimeinen. Sen jälkeen ei ole ollut tunnetta. Se on loppu nyt, taiteilija lisää viitatessaan 80-vuotismerkkipäivänsä näyttelyyn Galerie Forsblomissa alkuvuodesta 2020.

Haastattelija ei ole kuitenkaan aivan vakuuttunut, sillä vastassa istuu mies, joka on ollut läpeensä luova koko pitkän ja lavean uransa sekä vielä pedantti, sellainen, joka luo ja kun ei luo, sortteeraa luomisiaan, joka taas vääjäämättä altistaa uusille ideoille.

Ateljee on täynnä, joskin ihailtavan järjestelmällisesti luonnoksia, pienoismalleja, taideteoksia, noita kajanderilaisia ajatusleimauksia arkisista esineistä.

Hän yrittää perustella järkiratkaisuaan, mutta jokin ei nyt kuitenkaan täsmää. Into, läsnäolo kielevät aivan jostain muusta. Hyvä, jos nyt tämä ateljee pannaan pakettiin, mutta mitä sen jälkeen? Pariisi?

Unelma Pariisista

Kajander rakastui Pariisiin, ei Ranskaan, vaan Pariisiin teini-ikäisenä Satu Waltarin romaanin *Kahvila Mabillon* (1952) myötä. 50-luvun pariisilaisopiskelijaelämää kuvaava esikoisromaanini Mika Waltarin parikymppiseltä tyttäreltä oli arvostelumestys. Kajanderille kirjasta muodostui eräänlainen päämäärä, jonka eta- ▶

► peista ensimmäinen, vierailu maaseen kaupunkiin toteutui vuonna 1961.

Ismo Kajander on kotoisin Turusta, Porsan työläiskorttelista perheestä, jossa oli esimerkillistä silmää lasten taipumuksille. Kuopuksen into askarteluun ja piirtämiseen eivät jääneet vanhemmilta huomaamatta ja niin hän pääsi kiinni jo varhain tulevaan ammattiinsa kannustettuna ja tiedostavana. Vaikka nuoren taiteilijan kuvaan myöhemmin kuuluivat yhteiskunnallisten epäkohtien paahtos, kapinointi, kuvia kumartamattomuus, eivät ne riittä määrittelemään Kajanderin koko kuvaa. Taiteellinen luomistyö jakautui monelle saralle yhtäältä vimmisina kokeiluina ja toisaalta perin kurinalaisena työkentelynä oli kyseessä sitten valokuvauksen opettaminen tai mainosvalokuvaajana toimiminen.

↑ *Taiteilija viimeisen työnsä edessä. Iso Symptomi, 2020*

Rakkaudellinen, pojan taipumuksia vahvistava perhetausta lienee kuitenkin vaikuttanut vahvimmin siihen, että Kajanderista lutviutui niin itsevarma ja kurinalainen – lisäksi Kajander on tunnetusti absolutisti, perhetaustan peruja sekkin. Niinpä, miten luontevaa onkaan, että hän löysi juuri Pariisista riittävää kaiku-pohjaa taiteellisille, mondeeneille aspiraatioilleen. Pariisissa taiteilijoita arvostetaan ja itsevarmuuden, itse-tietoisuudeksikin joskus lipeävä pirta saa siellä kukoistaa.

Pariisiin Kajander matkusti ensimmäistä kertaa vuonna 1961. Vaikka kaupunki, eikä edes Café Mabillon, olleet aivan samanlaiset kuin mitä

Satu Waltari oli kirjassaan kuvannut, tunsii Kajander tulleen henkiseen kotiin. Joillakin unelma särkyi fiktion, unelman kannattelemaan paikkaan vihdoon saapuessa, muttei kaikille. Jotkut onnistuvat ummistaamaan silmänsä todellisuudelta ja näkevät todellisuuden eri tavalla, eivät pelkää sinä, minä sen näkevät, vaan lukemansa, kuulemansa ja mielikuviensa synteessä.

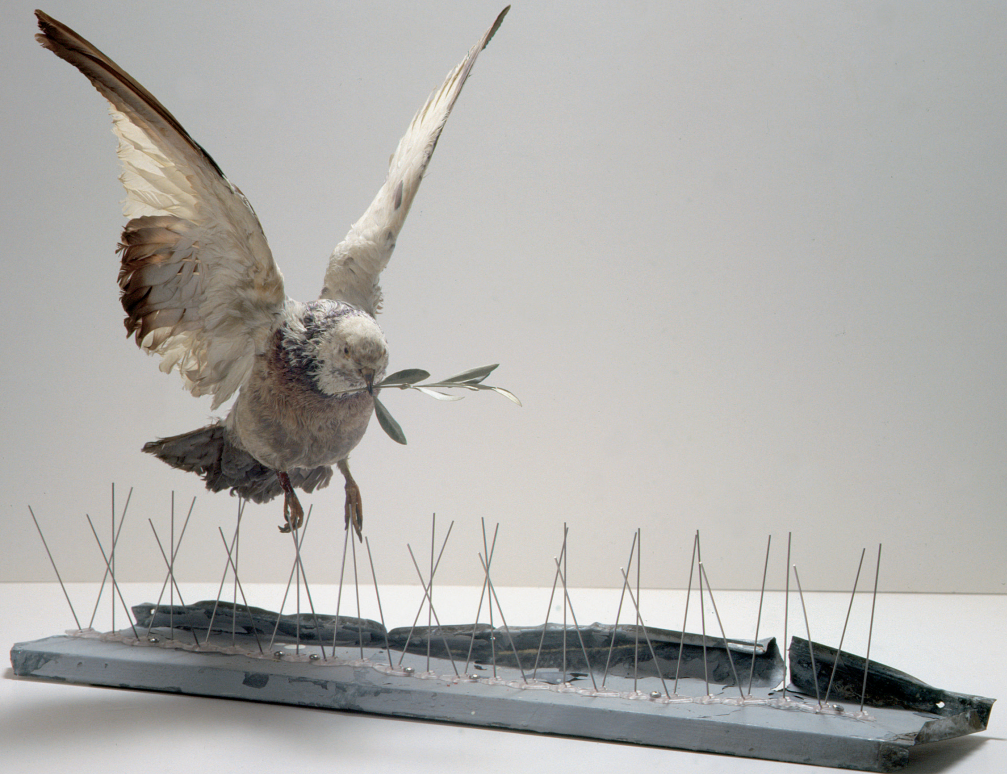
Pariisia tunnustellen

Kajander opiskeli ylioppilaskirjoitusten jälkeen Turun piirustuskoulussa ja myöhemmin pääkaupunkiin

muuttaessaan vuonna 1963 Helsingin yliopistossa taidehistoriaa, esteetiikkaa ja ranskaa. Hän piti jo varhain urallaan näyttelyitä, mutta vuonna 1964 pidetty katselmus galleria Agorassa räpäytti hänet taidekentälle, joskin kummajaiseksi, sillä näyttelyarvostelut eivät juuri imarrelleet. Perin kajanderilaista lienee sekin, että taiteilija hymistelee edelleen näyttelyn murska-arvioita muistellessaan. ▶

*Tyly maailma,
esinekooste, 2007.*

► Vaikka Kajander tunnetaan taiteilijana erityisesti esinekoosteistaan, ehti hän työskennellä ennen lopullista läpimurtoaan niin valokuvaajana kuin valokuvauksen opettajana, mm. Taideteollisessa korkeakoulussa monta vuotta. Vuonna 1978 Kajander oli myös mukana perustamassa legendaarista valokuvagalleria Hippolyteä, jonka nokkamiehenä hän toimi monta vuotta. Niinpä Kajander liitetään vahvasti yhä myös valokuvaukseen, josta hän jopa kirjoittikin kiitettävän paljon.

- Olisin voinut uppoutua kirjoittamiseen vielä paljon enemmän, hän sanoo mietteliäästi kuin punniten jäikö skribentin polku jotenkin puolivillaiseksi.

Anch'io sono pittore!

Ja olisihan hän voinut myös juosta ja pyöräilläkin enemmän. Riippuliitokokeilussa katkennut jalka vuonna 1982 ei haitannut saman vuosikymmenen loppupuolella aloitettua juoksuharrastusta - matkana tietysti vaativin eli maraton - josta kehkeytyi myös nimi retrospektiiviselle MARATHON-näyttelylle. Pariisissäkin löytyi hyviä harjoitusmaastoja St. Cloudin valtavassa puistossa. Pyöräilyynkin, perin ranskalaiseen harrastukseen, Kajander ehti paneutua myös väkevällä innostuksella aina ajopeliä, Bianchi-merkkistä kilpapyörää myöten.

Vuonna 1981 Kajander matkusti jälleen Pariisiin, nyt työskentelemään 1-vuotisen apurahan turvin. Hän majoittui, kuten oli tehnyt jo vuodesta 1963 saakka, Hôtel de Bucin, St. Germainille 6.een kaupunginosaan. Varhaisen esikuvansa ranskalaisvalokuvaaja Eugène Atget'n (1857-1927) tavoin Kajander flaneerasi Pariisin katuja tallentaen hetkiä ja ihmisiä, ajankuvia rakastamastaan kaupungista. Toisin kuin Suomessa Kajander ei älyllistänyt, reagoinut ponnekkaina toimijana, vaan tuntui antautuvan kohteelleen niin kuin rakastunut ainakin.

Pariisin kotia kohti

Rakkaus ei himmennyt, mutta näytti loitontuvan, kun Kajanderia vietiin – joskin se on Kajander, joka vei – tiiviisti toimesta toiseen ja näyttelyistä julkaisuihin 80- ja 90-luvuilla.

Hän jätti vuonna 1985 työnsä Taide-teollisen korkeakoulun valokuvataiteenlaitoksen yliopettajana, mutta

*Herra ja rouva Thonet,
esinekooste, 2011 (ja teoksen
yksityiskohta).*

aloitti kolme vuotta myöhemmin rehtorina maan vanhimmassa taidekoulussa Turun piirustuskoulussa, jossa työskenteli aina vuoteen 1997 saakka. Samaan aikaan hän piti näyttelyitä ja luotsasi valokuvagalleria Hippolyteä.

Hänelle myönnettiin viisivuotinen taiteilija-apuraha vuonna 1998, jolla hän sai vihdoin ravittua Pariisi-ikävänsä parin intensiivisen kuukauden ajan Cité des Arts -taiteilijaresidenssissä.

Vuoden 1999 viimeiselle päivälle osuvia 60-vuotispäiväänsä Kajander juhlisti useiden näyttelyiden kokonaisuudella ja sitten siirryttiinkin 2000-luvulle ja vuoteen 2001, jolloin Kajander Eva-vaimoineen hankki viimein kotipesän Pariisista.

Rue Charlot'illa Marais'ssa, Pariisin 3.ssa kaupunginosassa sijaitseva asunto on vanha viljauhallakko, mutta ensiarvoisen tärkeiltä mukavuuksiltaan: viidenteen kerrokseen on hissi ja ikkunoissa kolminkertaisen lasit.

- Huippuluokkaa jotain välttävän ja riittävän väliltä, täsmentää Kajander.

Ostopäätös pienestä, vielä tyhjentämättömästä asunnosta syntyi nopeasti, vain kolmessa päivässä. ▶

► Remontista vastasi Kajander, joka vietti asunnossa yksin pidempiä aikoja ja kirjoitteli pitkiä kirjeitä Evalleen.

- Remontti oli helppo, kun ei edes katon maalaamiseen tarvinnut tikkaita, Kajander ilmaisee asunnon kahden metrin huonekorkeuden.

Pariisissa

Kajander on tarkka kahvinsa ja voisarviensa suhteen. Haastattelumme alussa ehdimme käydä läpi erilaiset espressopannut ja -koneet ja niihin sopivat jauhatukset. Hän myös mai-

nitsee vaihtaneensa taannoin juuri leipuria Pariisissa. Muuten ruoasta ei Kajanderilla ole sen enempää sanottavaa, sen sijaan huomioita piisaa mm. tutusta lounaspaikasta Pariisin vanhimmalla katetulla torilla Le Marché des Enfants Rouges. Hän kertoo mm. Oscar Wilden oikeudenkäynnin pöytäkirjoja lukevasta huonohampaisesta tarjoilijattaresta, joka pitää myös Simenonista ja jolle hän siksi lahjoitti pinon Maigret dekkareitaan. Ranskaa rakastavasta lukijastakin tuntunee, että tällaisia tarjoilijoita tapaa vain Pariisissa.

Keskusteluihin Kajander joutuu Pariisissa kuin huomaamattaan ja sanoo olevansa aina yhtä hämmentynyt selvittäessään niistä kunnialla. Hän luonnehtii ranskankielentaitoaan Pellonpään ranskaksi, mutta puhuu kieltä sinnikkäästi.

*Eva ja Ismo kotona
Pariisissa.*

Tulppaani, esinekooste, 2013.

- Puhun vain ranskaa, kun olen Ranskassa.

Hän lukee ranskaksi paitsi kirjallisuutta, myös *Libérationin* urheilusivuja, joskin

- *Libén* teksti on vaikeaa, hän tunnustaa.

Pariisissa monet asiat ovat vaikeita. Mutta vaikeudetkin, kaikenlaiset ranskalaiset erikoisuudet, mm. kielelliset, kuuluvat kaupunkiin, jonka hienostuneisuutta Kajander arvostaa. Mutta hän ei tarkoita tällä snobismia. Pariisissa, syvästi muuttuneessakin, on yhä jäljellä Café Maillonin henkeä, henkistä tilaa. Sitä

on nyt aikaa tarkastella, siis kun siinä taas voi matkustaa, kun Helsingin vanha ateljee on pakattu. Olisiko uuden paikka Pariisissa?

Ismo Kajander oli kutsuttu tammi-kuun Club des amis-illan vieraaksi kertomaan Pariisista(an) ja taiteesta(an). Tilaisuus jouduttiin peruuttamaan koronatilanteen vuoksi. ●

Teksti:
Susanna Luoto
Kuvat:
Ismo Kajanderin
arkisto

Asterix ja gallialainen identiteetti pähkinäkuoressa

Asterix-sarjakuva linkittyy ranskalaiseen yhteiskuntaan monin tavoin ja luo siten oman kuvansa gallialaisesta identiteetistä.

Sarjan tekijät René Goscinny ja Alberto Uderzo loivat tarinan gallialaisesta sankarista Asterixista, joka alkoi ilmestyä vuonna 1959 Pilote-lehdessä. Goscinny ja Uderzo halusivat luoda humoristisen sarjakuvan, joka parodioi perinteisissä koulukirjoissa esitettyä kuvaa gallialaisesta miehestä: vahva, isokokoinen, letti- ja kypäräpäinen, vaaleaviiksinen mies. Kuvaus sopi täydellisesti gallialaisen heimopäällikön Vercingetorixin, gallialaisen sankarin kuvaukseen, joka hävisi Caesarille Alesian taistelussa 52 eaa., jolloin roomalaiset valloittivat Gallian. Asterixin hahmo puolestaan on täysin päinvastainen, oikeastaan antisankarin oloinen pieni hahmo nimeään myöten, joka on kuitenkin aina valmis puolustamaan omiaan. Asterix ei halua vallata alueita tai hyökätä Roomaan, hän onkin eräänlainen rauhanomainen taistelija, joka haluaa elää rauhallista elämää omassa kylässään, mutta joka aina valmiina taistelemaan oikean puoles-

ta, varsinkin jos hänen apuaan pyydetään. Apunaan hänellä suurikokoinen hiidenkivien toimitusmies, Obelix, joka tasapainottaa sankari-pariasetelmaa.

Francité

Goscinny ja Uderzon tarkoituksena ei ollut pilkata ranskalaisia vaan luoda sarja, joka kuvasi heidän näkemystään ranskalaisuudesta eli kollektiivisesta ranskalaisesta identiteetistä (francité). Tämän he tekivät sympaattisella, mutta ironisella tavalla, mikä vastaa ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmaa. Molemmilla sarjakuvan tekijöillä oli maahanmuuttajatausta, ja he olivat kokeneet rasismia ja ongelmia ranskanlaiseen yhteiskuntaan integroitumisessa. Goscinny oli juutalainen, hänen isänsä Puolasta ja äitinsä Ukrainasta, Uderzolla

puolestaan oli italialaiset vanhemmat. Asterixin onkin sanottu kuvaavan Ranskan yhteiskunnan koko poliittista kirjoa ja näin heijastavan

Alusta alkaen Asterix-sarjakuva on liitetty monesti toisen maailmansodan aikaiseen ranskalaiseen vastarintaliikkeeseen. Tarinassahan pieni kylä vastustaa roomalaisten miehitystä ylivoiman edessä. Kirjallisuustutkija Nicolas Rouvière Grenoblen Joseph-Fourier-yliopistosta yhdistää ensimmäisen Asterixin julkaisemisen myös Charles de Gaulleen, joka johti vapaata Ranskaa sodan aikana. De Gaullea pidetään Ranskan vapauttajana, josta tuli viidennen tasavallan ensimmäinen presidentti (1959–1969) ja jonka ideologiaa kutsutaan gaullismiksi. Gallialaisten ja de Gaulleen nimien välille voidaan tehdä eräänlainen intertekstuaalinen viittaus, mutta suoraa linkkiä niiden välillä ei ole todettu olevan. On huomionarvoista, ettei Asterixia ole käytetty suoraan propagandakoneiston osana tukemassa konflikteja tai taisteluita, vaan sarjakuva tulkitaan symboliseksi kuvaksi ranskalaisesta vastarinnasta vaaran uhatessa, oli kyseessä sitten terrorismi tai uudet työaikalait.

Gallialaiset

Vaikka roomalaiset valloittivat Gallian, pienen kylän vastarinta laittaa roomalaiset alistumaan gallialaiseen rauhaan (paix gauloise), mikä heijastelee gallialaista ja ranskalaista elämäntapaa. Kylän asukkailla on koulukirjoissa ja kansanperinteessä kuvattu gallialainen mentaliteet-

ti, jonka Goscinny ja Uderzo siirsivät tarinaan. Gallialaiset kuvataan taistelunhaluisina hahmoina, mutta he ovat iloisia ja rakastavat hyvää ruokaa. Roomalaisia vastustetaan, heitä pidetään omituisina omine tapoineen – josta tunnettu lausahdus "Ils sont fous ces Romains!" – mutta heitä myös autetaan tarvittaessa, kuten tarinassa Asterix ja gootit, jossa Caesaria autetaan vastustamaan yhteistä idästä saapuvaa vihollista. Tarina on tietysti anakronistinen, mikä onkin yksi Asterix-sarjan huumorin keinoista. Anakronia ihmisten ja historiallisten tarinoiden välillä on yksi Asterixin kestoosuion syy: milloin entinen presidentti Jacques Chirac esiintyy albumin sivulla roomalaisena ekonomistina, milloin näyttelijät Stan Laurel, Oliver Hardy, Sean Connery, Arnold Schwarzenegger ja Raimu seikkailevat tarinassa. tarinat sisältävät monikerroksista huumoria sanojen, kuvien ja intertekstuaalisten viittausten kautta, jotka saattavat jäädä ymmärtämättä ranskalaiseen kulttuuriin kuulumattomalta tai perehtymättömältä henkilöltä.

Asterix ilmentää gallialaista ylpeyttä ja vastustusta tunkeutujia kohtaan, se herättää tunteen vastarinnasta yleisimminkin uhan ja/tai sorron edessä, ja symboloi siten gallialaista identiteettiä. Asterix-sarjassa tarina alkuperäisen vastaisesti päättyy aina onnellisesti gallialaisten näkökulmasta. Ja näin revanssi taistelusta roomalaisia vastaan vihdoinkin saavutetaan. Asterixissa päähahmot ovat yleensä miespuolisia, mutta naiset ovat saaneet myös oman roolin- ▶

► sa kylän puolustamisessa, jos niin on ollut tarpeen. Kylällä onkin keskeinen asema tarinassa, vaikka sitä ei nimeltä mainitakaan. Sarjakuvan historian aikana useat bretagnelaiset kylät ovat halunneet omia Asterixin kylän omakseen, mutta tekijöiden mukaan kylä ei viittaa mihinkään tiettyyn kylään tai paikkaan. Mikä sopiikin hyvin, koska silloin tarinan kylän ja sen asukkaiden tarina on sovellettavissa kaikkialle. Sinne päättyvät kaikki tarinat yhteiseen kyläjuhlaan, johon kaikki kyläläiset osallistuvat – paitsi ei yleensä kylän bardi Trubadurix. Juhla yhdistää kyläläiset, heidän vieraansa ja antaa esimerkin rauhasasta yhteiselosta sekä taidosta nauttia elämästä ja ruuasta hyvässä seurassa.

Kuten sanottua, Asterixin sankarihahmo ja koko Asterix-sarja kuvaa gallialaista ja sitä kautta ranskalaista mielenlaatua. Goscinny ja Uderzo totesivat sarjaa luodessaan, että he halusivat saada ihmiset nauramaan ja viihtymään, mutta luomus paljastaa itsessään syvällisemmän viestin, sillä se herättää sympatiaa ranskalaisissa lukijoissaan, synnyttää yhteisen kollektiivisen muistin ja ylläpitää sitä sukupolvesta toiseen. Nähtäväksi jää, miten Asterix-sarjakuvan uudet tekijät Jean-Yves Ferri ja Didier Con-

rad onnistuvat jatkamaan matkaa alkuperäisten tekijöiden viitoittamalla tiellä.

Kirjallisuutta

Mutta, Maarit (2016). *The Asterix series: Gallic identity in a nutshell? SJoCA 3 (1) (Fall 2016) War and conflict in Comics*, 64–75. http://sjoca.com/?page_id=1143.

Rouvière, Nicolas (2015). *Astérix au miroir des identités. Le Monde, Hors-Série*, Novembre-Décembre, 7–17. ●

Teksti: Maarit Mutta

Biografia

FT, dos. Maarit Mutta on erikoistunut vieraan kielen oppimisen ja opettamisen kysymyksiin. Hän toimii yliopistonlehtorina Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitoksella ranskan oppiaineessa. Hän on myös työskennellyt Åbo Akademiassa ranskan kielen ja kirjallisuuden professorin sijaisena sekä Paris 3 Sorbonne Nouvelle -yliopiston vierailevana professorina. Kiinnostunut sarjakuviin alkoi lapsuudessa, ja Mutta teki pro gradu -tutkielman sa Tintti-sarjakuvien kääntämisestä vuonna 1989.

Asterix®

Joensuun yhdistys 40 vuotta

Joensuun suomalais-ranskalainen yhdistys vietti 40-vuotismerkkipäiväänsä vuonna 2020 ilman juhlamenoja.

Joensuun yhdistys perustettiin helmikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1980 taustahahmoinaan Joensuun yliopiston rehtori Heikki Kirkinen (1927-2018), joka oli toiminut vierailevana luennoitsijana Sorbonnen yliopistossa 1960-luvun loppupuolella ja monia muita innokkaita ranskalaisen kulttuurin harrastajia. Kirkisellä oli hyviä yhteyksiä Ranskaan ja hänen ansiostaan saatiin yhdistykseen paljon vieraita, nimekkäimpänä heistä maailmankuulu sosiologi Edgar Morin. Kirkinen toimi tilaisuuksissa usein itse tulkkina ja

osallistui myös ahkerasti opiskelija-tapahtumiin. Hän oli muun muassa lauluiltojen innostava keskushahmo.

1980-luvulla Alliance Française oli Suomessa vielä voimissaan ja sen kautta saapui niin ikään merkittäviä luennoitsijoita Joensuuhun. Kaupungissa saatiin kuulla niin Kanaili-tunnelista, Pariisin Disneylandin suunnittelusta kuin ranskalaisen sarakuvan ajankohtaisista virtauksistakin. Näkökulmaa ranskalaisuuteen toi esimerkiksi Lire-lehden toimittaja, joka aloitti esityksensä toistensa ▶

► takana piilotteleville ujoille suomalaisille: "Je veux voir votre visage!" Tilaisuuksissa kävi paljon väkeä ja myös opiskelijat saivat tietoa niin kulttuurista kuin opiskelusta Ranskassa.

Toimintaa ja yhteistyökumppaneita

Alliance Françaisen toiminnan supistuttua luentoja järjestettiin joko omin voimin tai SRYL:in avustuksella. Ranskalaisia vaihto-opiskelijoita pyydettiin usein kertomaan kotiseudustaan tai muusta kiinnostavasta aiheesta.

Varainhankintaan pitkäaikainen puheenjohtaja Raili Lauritsalo kehittäli toisten ystävyysyhdistysten kanssa nk. Ystävyysmessut marras-joulukuuksi. Ne alkoivat vuonna 1988 ja jatkuvat edelleen. Ystävyysmessuilla yhdistykset esittelevät omaa toimintaansa ja myyvät edustamiensa maiden tyypillisiä herkkuja ja muita tuotteita.

Yli vuosikymmenen ajan vaihto-opiskelijoille järjestettiin aina kauniissa vanhassa Pursiseuran huvilassa tunnelmallinen pikkujoulu, jossa ranskankieliset opiskelijat saivat maistaa suomalaisia jouluherkkuja ja tutustuivat samalla suomalaisiin ranskan opiskelijoihin. Vieraat ja isännät pitivät hauskoja tietokilpailuja ja lauloivat ja leikkivät yhdessä jouluisessa tiptap-hengessä.

1990-luvulle

1990-luvulla aloitettiin yhdessä

Joensuun Vapaaopiston ja Joensuun kirjaston kanssa Minun Ranskani -luentosarjat. Nimi antoi mahdollisuudet moneen. Yhdistyksessä saatiin kuulla suomalaisopiskelijoiden kokemuksista Ranskassa, asumisesta Ranskan maaseudulla, oppilaina olosta ranskalaisessa koulussa, EU-tulkin työstä ja nähdä kuvia vaikkapa Givernyn puutarhasta ja Marcellen arkkitehtuurista.

Itä-Suomen yliopiston kansainvälisen asiain päällikkö Outi Savonlahti (1950-2016) toimi vuodesta 2003 kuolemaansa asti Ranskan kunniakonsulina Joensuussa. Hänellä oli tiiviit suhteet Ranskan suurlähetystöön ja Ranskan instituuttiin ja niiden ansiosta Joensuuhun saapui ranskalaisia diplomaatteja ja kulttuurihenkilöitä, joiden luentotilaisuuksiin yliopistolla kutsuttiin sekä yhdistyksen jäsenet että ranskan opiskelijat. Vieraista tunnetuin oli Joensuussa vuonna 2013 vierailut Ranskan Akatemian jäsen M. Dominique Fernandez, joka luentonsa päätteeksi vastasi auliisti yleisön kysymyksiin. Outi Savonlahden nauttimaa arvostusta kuvaa se, että suurlähettiläs Serge Mostura oli läsnä myös Outin siunaustilaisuudessa. Jättäessään ruusun arkulle hän sanoi: "Au revoir, Outi!"

2000-luvulle

Elokuvaviikon alkusysäyksenä 2005 esitetty Les Choristes -elokuva suunnattiin lähinnä Joensuun koulujen oppilaille. Frankofonia-viikolle sijoitettavaan tapahtumaan Outi Savonlahti ja puheenjohtaja Pirjo Passoja valit-

sivat elokuvat yhdessä Pohjois-Karjalan alueellisen elokuvayhdistyksen kanssa yhteistyökumppaneinaan Ranskan instituutti, KAVI ja Savon Kinot. Graafikko Leea Wasenius on puolestaan vastannut kaikkina vuosina tapahtuman tyylikkäistä esitteistä ja julisteista. Normaalioloissa katsojia on niissä ollut useita satoja. Alkuvuosina elokuvaviikko kiersi lisäksi lukuisilla paikkakunnilla ympäri Suomea. Viikko on järjestetty jo 15 vuotena, joskin viime vuonna se täytyi siirtää tyypistettynä syyskuulle.

Gastronomia à la Jarmo Kehusmaa

Ranskalainen ruoka kuuluu luonnollisesti yhdistyksen toimintaan. Vuosien mittaan on järjestetty erilaisia tapahtumia sekä ystävyysseurojen välisiä kokkisotia. Mutta vuonna 2017 siirryttiin astetta korkeammalle tasolle, kun ranskkikielenopettaja ja mestarikokki Jarmo Kehusmaa

tuli pitämään kokkauskurssia, joka sittemmin järjestettiin jopa kolmena vuonna. Yhdistyksessä ollaan opittu mitä ja miten Napoleon söi ja valmistettu itse myös keisarin herkkuja ja nämä gastronomiset iltapäivät ovat päättyneet aina iloisiin hymyihin. Viime vuonna korona valitettavasti ehti ensin.

Marraskuussa on lisäksi Beaujolais ▶

► Nouveau -illoissa maisteltu uuden sadon viinejä patongin ja juustojen kera leppoisassa seurassa.

Musiikillista yhteistyötä

Maaliskuussa 2014 Marita Viitasalo piti yhdistyksen kutsumana yhteistyössä Joensuun konservatorion kanssa konsertin, jossa hän soitti Debussyn sekä Chopinin musiikkia teemalla "Clair de lune, fantaisie, feux d'artifice". Lähes täydestä salista poistui tyytyväisenä hyriseviä pianomusiikin ystäviä ja kaupunki jopa myönsi huomattavan tuen konsertille.

Viime elokuussa Joensuun oopperayhdistys järjesti yhdistyksen kanssa

ranskalaisen musiikin illan, solisteinaan oopperalaulajat Laura Pyrrö ja Kristian Lindroos. Ohjelmistoon kuului ranskalaisia ooppera-ariota ja chansoneita. Ranskalaista jazzia kuulemme puolestaan aina, kun Charles Gilin Vapaat äänet saapuu kiertueellaan Joensuuhun Jazzkerho-76:n vieraaksi.

Kielitivoli

Suurena huolenaiheena yhdistyksellä on ollut ranskan kielen aseman romahtaminen koulussa viime vuosikymmeninä ja sama koskee myös muita valinnaiskieliä. Vuonna 2010 yhdistys esitti Joensuun kaupungin koulutoimelle yhdessä Kielitivoli-projektin kanssa ryhmäkoon

pienentämistä. Ponnistelut tuottivat tulosta ja kaupunki supisti A2-kielen ryhmäkokoja kuudestatoista kahteentoista, mikä luonnollisesti on helpottanut ryhmien muodostumista.

Yhdistys on myös mukana projekteissa ja tapahtumissa, joissa nuorille esitellään kielitaidon tarpeellisuutta. Vuosittain paras ranskan yo-kirjoittaja palkitaan yhdistyksen puolesta diplomilla ja kirjapalkinnolla.

2000-luvun loppupuolella aloitettiin myös lukupiiri, joka pidetään kolmen kertaa vuodessa. Yhdistyksessä on valittu luettavaksi monen tyyppistä kirjallisuutta, useimmiten Ranskassa suurta suosiota nauttavia ja palkittuja romaaneja.

Koronavuosi

Toukokuussa 2016 SRYL:in kevätilitokokous pidettiin sadesäessä Joensuu kaupungintalolla, ja seuraavana päivänä vierailtiin auringonpaisteessa Kolilla. Neljä vuotta myöhemmin elettiin jo koronavuotta, joka on tuonut omat mutkansa matkaan.

Yhdistyksen 40-vuotisjuhla oli päätetty pitää 20.3.2020 ja elokuvaviikko oli suunniteltu samalle viikolle. Mutta sitten iskivät koronarajoitukset ja ne jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen.

Keväälle suunnitellut tapahtumat jäivät samoin pois, kuten myös syksyn viimeiseksi sovittu luento. Lokakuun alussa voitiin kuitenkin nauttia ▶

► Marika Sampio-Utraisen loistavasti esittämästä monologista "Ninon de Lenclos", jonka on kirjoittanut Rose-Marie Rosenberg. Yleisöä oli kuitenkin harmittavan vähän paikalla johtuen alueen silloisesta koro-

napiikistä. Sen sijaan Sini Sovijärven luentoa valokuvaaja Denise Bellonista korona ei onneksi häirinnyt. ●

Teksti: Pirkko Pajari

Yhdistyksen jäsenten saamat kunniamerkit

Heikki Kirkinen	Commandant dans l'Ordre des Palmes Académiques
Raili Lauritsalo	Chevalier dans l'Ordre des Palme Académiques
Outi Savonlahti	Chevalier dans l'Ordre des Palmes Académiques Chevalier dans l'Ordre des Mérites
Pirjo Passoja	Chevalier dans l'Ordre des Palmes Académiques

Hyvä, paha kastanja

Kastanjan tie köyhän kansan ravinnosta eliitin herkuksi on herkullisen ranskalainen.

Nkyisin niin olennaisesti Ranskan gastronomian *haute cuisine* -herkkuihinkin kuuluvala kastanjalla on ollut maassa hyvin monipuolinen historia. Varsinkin 1700- ja 1800-luvuilla kastanjatarhoja vastaan käytiin ideologista taistelua. Saamme ainakin osittain kiittää köyhän kansan haluttomuutta kaataa kastanjatarhansa ja ryhtyä perunanviljelijäksi siitä, että kastanjasta oli apua toisen maailmansodan ajan ruokapulassa ja että niillä herkutellaan edelleenkin!

Ensisijainen ravinnonlähde

Robert Louis Stevenson (1850 – 1894) kuvaa matkapäiväkirjassaan *Aasin kanssa matkalla Sevennien vuorimaalla* kastanjapuiden sadon keräämistä Ranskan keskiylängöllä Tarn-joen varrella vuonna 1878. Alueen asukkaat olivat jo aamulla varhain töissä kastanjatarhoissa ja keräsivät puiden lehvätkin talteen: *"sillä jopa lehdille on käyttöä: talonpojat syöttivät niitä talvella elikoille."* Kastanjapuut hyödynnettiin siis ra-

vinnoksi niin ihmisille kuin karjalle. Sevnnien, Bretagnen, Limousinin, Périgordin, Pyreneitten, Vivarais'n, Languedocin, Gexin sekä Savoijin alueilla kastanjat ovat olleet kautta vuosisatojen talonpoikien ja köyhäläistön ravinnon ensisijainen lähde. Alue kattaa suuren osan nykyisen Ranskan pinta-alasta läntisestä Ranskasta lounaan kautta valtakunnan itäisiin osiin.

Kastanjatarhat ovat 900 – 1000 -luvulta benediktiinimunkkien uurasituksen ansiosta mahdollistaneet väestön asettumisen paikoilleen sekä ympärivuotisen ravinnon saannin. Kastanjan on jopa laskettu kuuluvan viljoihin. Sevnnien vuoristoseuduilla kastajapuuta kutsuttiin "leipäpuuksi", "*l'arbre à pain*". Limousinin alueelta on kirjoitettu muistiin rukous, jossa pyydetään

siunausta Pyhältä Martialta (Limogesin ensimmäinen piispa 200 -luvulla). Siunausta pyydetään ensisijaisesti kastanjapuille, sitten juureksille ja vasta viimeisenä vaimoille ("*Qu'o veilhe nous gardar nostras chatagnas, nostras rabas, nostras femnas*"). Rukous kuvastaa hyvin kastanjapuiden merkitystä köyhillä takamailla.

Taistelua kastanjatarhoja vastaan

Ancien régime eli Ranskan hallitusmuoto ennen vuoden 1789 vallankumousta, sitä seuranneet Direktorio (1795 – 1799), Konsulaatti (1799 – 1804), Ensimmäinen keisarikunta (1804 – 1814) sekä Restaurationin aika eli Bourbonien paluu Ranskan valtaistuimelle (1814 – 1830) olivat kaikki ajanjaksoja, jolloin kastajametsiköitä pyrittiin hävittämään. Ranskan ruokahistoriaa poliittiselta ▶

► kannalta tutkinut Paul Ariès pu-
huu jopa näiden hallintojen ”into-
himoisesta halusta hävittää kastan-
japuut, joiden hedelmät ravintona
saavat aikaan vetelyksiä” (*“fougue
à abattre les châtaigniers symbole
d’une alimentation génératrice de
fainéants”*).

1700 -luvulla äänenpainot kove-
nivat kastanjoihin perustuvaa ruo-
kataloutta vastaan; kastanjapuiden
kasvattamisen ja sadonkorjuun kat-
sottiin olevan liian helppoa. Kastan-
jasadon kerääminen yhdistettiin ke-
hittyneelle ihmiselle sopimattomaan
keräilytalouteen.

De Choiseulin herttua (1719 – 1785),
Ranskan vuonna 1768 toimeenpa-
neman Korsikan valtauksen johto-
hahmo, uhkasi kaataa saaren kaikki
kastanjapuut ja korvata ne vehnän-
tuotannolla. Tämä olisi ollut hänen
mukaansa keino lopettaa saaren
asukkaille luonteenomainen jouti-
laisuus sekä heidän kapinointinsa
Ranskan hallintoa vastaan. Hänen
näkemyksensä mukaan ylempi kan-
sanluokka ei etsi mukavuutta ja on
siksi saavuttanut korkeamman elin-
tason; alempi kansanluokka sen si-
jaan tyytyy alkeellisiin asumuksiin ja
ravintoon.

Kastanjapuiden sekä niiden hedel-
mien historiaa tutkineen etnologi
Ariane Bruneton-Governatorin mu-
kaan pääasiallinen syy kastanjavas-
taisuuteen oli pyrkimys kohottaa
kansan yritteliäisyyttä ja työmoraalia.
Hän on tutkimuksillaan tuonut esil-
le ajan näkemyksiä, joiden mukaan
kastanjatuotanto tekee laiskaksi ja

on este kehitykselle (*“C’est une pro-
duction qui rend paresseux et consti-
tue un handicap au progrès”*).

Kastanja edistyksen jarruna

Taloustieteilijä Anne Jacques Turgot
(1727 – 1781) nimettiin v. 1761 his-
toriallisen Limousinin alueen mer-
kittävimmän kaupungin Limogesin
hallintopiirin intendentiksi. Virka oli
tuohon aikaan hyvin merkittävä ja
vastasi jossain määrin nykyistä pre-
fektin virkaa. Turgot viipyi virassa
13 vuotta. Pyrkinessään edistämään
alueen taloutta myös elintarviketuot-
annon osalta, hän joutui katkerasti
kohtaamaan väestön ennakkoluulot.
Seudulla, jossa väestö oli tottunut
syömään kastanjoita, hän yritti aloit-
taa perunantuotannon, mutta kas-
tanjoiden makuun tottunut alueen
väestö ei siihen taipunut. Turgot piti
alueen talonpoikia yksinkertaisina.
Hän purki katkeruutensa tuohtu-
mukseen: ”Seudun talonpojat ovat
laiskoja ja niskoittelevia, koska he
ovat tottuneet elämään kastanjois-
ta, jotka antavat heille toimeentulon
ilman maanviljelyä ja työtä” (*“Les
paysans du pays sont naturellement
fainéants et indociles, parce qu’ils
sont habitués à vivre de châtaignes
qui leur procurent une subsistance
sans culture ni travail.”*)

Vielä 1800-luvun puolivälissä jat-
kui kastanjatarhojen vastustaminen
kutsumalla niitä muinaisjäänteiksi
ajoilta, jolloin ihmisyyhteisöt elivät
keräilystä. Ravintona kastanjoja pi-
dettiin kurjana ja alkukantaisena,
eikä sadon saaminen vaatinut ihmi-
siltä älyllistä suoriutumista tai huo-

lenpitoa. Kastanjoihin perustuvan ravintotalouden katsottiin olevan myös vahingollinen kaikelle edistykselle, sillä puun istuttamisen jälkeen saattoi jäädä odottamaan satoa. *“Une population alimentée presque uniquement par les fruits d’un arbre est nécessairement dans un état stationnaire”* eli melkein yksinomaan puun hedelmien ravitsema yhteisö on pakostakin henkisen kehittymättömyyden tilassa.

Sosiologi ja pedagogi Edmond Demolins (1852 – 1907) sanoo Limousinin alueen asukkaiden olevan ”mitä ovat”, sillä he saavat kastanjoihin perustuvan ravintonsa liian helposti (*“le produit du châtaignier s’obtient sans aucun travail préalable et par conséquent ne développe pas l’effort ni l’initiative”*); tästä johtuu väestön yrittämisen, kilpailukyvyyn ja aloitteellisuuden puute.

Kastanjoihin perustuvan ruokatalouden on jopa katsottu horjuttavan luonnollisena pidettyä miessukupuolen ylemmyysasemaa, sillä niiden kerääminen ja kuoriminen luonnistuu niin naisilta, lapsilta kuin vanhuksiltakin eikä siihen tarvita miehistä voimaa.

Aateliston pöydissä

Kastanjat eivät kuitenkaan olleet yksinomaan köyhän väen ja talonpoikien ruokaa; silloin tällöin ne kelpasivat myös eliitin pöytiin. Sunnuntaina 11. lokakuuta 1671 päivätyssä kirjeessään tyttärelleen de Grignanin kreivittärelle (1646 – 1705) Madame de Sévigné (1626 – 1696) oleskel-

lessaan Bretagnessa Les Rochers’in linnassa ylistää kastanjoita: *“meille kastanjat tuovat kauneutta; minulla oli tässä eräänä päivänä niitä kolme tai neljä korillista ympärilläni; pyysin niitä keitettyinä, paahdettuina, pistin niitä taskuuni; niitä tarjotaan ruoissa, niiden päälle kävellään; Bretagne on suurenmoisimmillaan...”* (*“...Pour nous, ce sont des châtaignes qui font notre ornement; j’en avois l’autre jour trois ou quatre paniers autour de moi; j’en fis bouillir, j’en fis rôtir, j’en mis dans ma poche; on en sert dans les plats, on marche dessus; c’est la Bretagne dans son triomphe...”*). Kastanja-alueiden asukkailla oli tapana kantaa kastanjoja taskuunsa ja syödä niitä pikku naposteltavina ja välipaloina; näin näköjään toimi myös Mme de Sévigné.

Kastanjojen maineenpalautus

1700- ja 1800- lukujen jyrkät äänenpainot, joissa yhdistettiin kastanjat ravintona kurjuuteen ja köyhyyteen eivät kuitenkaan onneksi johtaneet kastanjatarhojen totaaliseen hävittämiseen Ranskasta. Kastanjatarhat olivat monipuolisesti elinkeinon lähde ja kastanjoja osattiin käyttää niitä kuivaamalla ja jauhamalla, keittäen ja paahtaen. Niiden kritisoijat eivät halunneet nähdä koko totuutta. Talonpojat pitivät nimittäin mm. sikojaan näissä tarhoissa. Käytäntö oli kuitenkin harkiten ajateltu, sillä siat tallasivat aluskasvillisuuden ja hoitivat tarhojen lannoituksen. Kastanja-alueilla väestö oli lisäksi terveempää ja kookkaampaa kuin niillä alueilla, joilla viljely keskittyi vehnänviljelyyn ja viinituotantoon.

► 1870- luvulla sekä toisen maailmansodan jälkeen kastanjapuihin iski kasvitauteja, jotka verottivat niiden määrää. Myös maaltamuutto aiheutti kastanjatarhojen lukumäärän vähenemisen.

Natsimiehityksen ja elintarvikesäännöstelyn aikana Ranska saattoi tukeutua myös vuosisataisiin kastanjatarhoihinsa ruokahuollossaan. Nykyisin kastanjat kuuluvat arvostettuna raaka-aineena ranskalaiseen kulinariisiin.

Kirjallisuutta:

Paul Ariès: Une histoire politique de l'alimentation du paléolithique à nos

jours. Max Milo Éditions 2016.

Christiane Lalloué: La vie noble en province au XVIIIe siècle par la marquise de Sévigné. Union Générale d'Éditions 1963.

Florent Quellier: La Table des Français. Une histoire culturelle (XVe – début XIXe siècle). Presses Universitaires de Rennes 2007.

Robert Louis Stevenson: Aasin kanssa matkalla Sevensien vuorimaalla. Basam Books 2012. ●

Teksti: Jarmo Kehusmaa
Kuva: Meruyert Gonullu/
pexels.com

Ranskalaisia moralisteja 3: Denis Diderot

Lhmisryhmä nimeltä *les philosophes* eli 1700-luvulla ancien régimeen aikana tarkan poliisivalvonnan alla. Yksi heistä, mielestäni myös moralistien perillinen, oli Denis Diderot (1713-84). Hän ilmoitti lukevansa iltapuhteiksi kemian ja lääketieteen tutkimuksia (huom! niihin sensuuri ei kajoanut). Itse asiassa hän opiskeli kaikkea maan ja taivaan väliltä ja päätyikin suuren *Encyclopédie*-projektin, aikansa Googlen, vetäjäksi matemaatikko d'Alembertin ohella.

Sen lisäksi hänen kynästään sikisi fiktioita, esseitä, mietteitä, kommentteja ja taidekriittisiä.

taareja ja taidekriittisiä.

Diderot ei ollut systemaatikko, vaan puki ajatuksensa ja mielenliikkeenä usein dialogin muotoon niin fiktioissaan kuin esseissään. Esseet oli tavallisimmin laadittu "kirjeen" muotoon. Fiktio ei ollut hänelle koskaan vain tarina, vaan joku, hän itse, tunnettu tai kuviteltu henkilö, joka kertoi jollekin toiselle tarinoita etsien niistä ajattelunsa johtolankaa. Prosessin aikana kertoja päätyi yleensä kerimään yhteen eri suuntiin karkailuvia ajatuslankoja, joko analogisia tai keskenään ristiriitaisia.

Menetelmää ei liene koskaan kutsuttu "tajunnanvirtatekniikaksi", koska se pyrki loogisuuteen (ja dialogisuuteen), mutta spontaanisuudessaan se oli lähellä sitä. Tosin tekniikan ranskalainen nimitys *monologue interieur* olisi Diderotin kohdalla mennyt onnettomasti metsään.

Tutkiessaan moraalia tai estetiikkaa, fokuksessa oli aina ihminen, ajatteleva, toimiva ja riskejä ottava. Kaikessa ajattelussa piili riskejä ja sokeita pisteitä, mikä tulee hyvin esiin moraalkriitikon kommentoissa Helvétiusen "rationaaliseen" ihmiskäsitykseen. Teatterissa ja maalaustaiteessa Diderot inhosi poseerauksia ja teennäisyyttä. Hän halusi nähdä ihmisen ajatuksissaan, tunteen vallassa tai liikkeessä, luonnollisin elein ja asennoin. Näkemys välittyi esteettisistä kirjoituksista.

Eräänä päivänä Diderot sai pyynnön kirjoittaa taidekriittikkä ystävänsä Grimmin "yksityiseen" julkaisuun

Correspondance littéraire, jota luki korkeintaan 30 henkilöä eri puolilla Eurooppaa (yksityinen = sensuurilta turvassa). "Akateemista" taidetta halveksiva Diderot katsasti nopeasti pröystäilevältä haiskahtavan Akatemian näyttelyn ja vastasi: "Paljon tauluja, paljon huonoja tauluja. Haluan ylistää. Ihaillessani olen onnellisin."

Ennakoasenteensa hän voittaa pian ja alkaa nauttia maalausten tutkiskelusta. Taulut saavat kuviteltuja ääniefektejä, mieli alkaa muotoilla kritiikin sääntöjä ja kriteerejä. Yksi kriteeri on se, että taulun ympärille, kuvatasta tilanteesta, syntyy tarina johon kuva "vihjaa" tai ainakin sallii katsojan kuvitella niin. Se oli odotettavissa. Jäykän teennäisissä muotokuvissa hän oppii kuitenkin erottamaan teknisen taidon köykäisestä psykologiasta ja laihasta tarinasta.

Mutta sitten hän löytää Chardinin *nature morten*, asetelman johon ▶

► ei liity tarinaa eikä ihmistä. Se ei vastaa hänen humanistista estetiikkaansa: ei liikettä, ei kysymyksiä, ei mitään mikä haastaisi esiin sanallisen tulkinnan. Mutta yhtäkkiä sanaseppo on vain lumoutunut. Upeat värit! Esineistä lähtee outo sisäinen hohde! Nerokas työ!

Hetki, jolloin kriitikko jää sanattomaksi, on hetki jolloin moralisti saa tilaisuutensa: hän tulee tietoiseksi tottumuksistaan ja ennako-odo-

tuksistaan, jotka on juuri tyrmätty. Hänen pitäisi olla pettynyt, mutta hän on häkeltynyt ja innoissaan. Enemmän tällaisia pettymyksiä!

Diderot päätyi siis sattumalta taidekriitikoksi, mutta tänään häntä pidetään yhtenä modernin ja subjektivisen kritiikin uranuurtajista. ●

Teksti ja kuvitus:
Jan Blomstedt

Ranskalaisia moralisteja 4: Chamfort

Pureva sarkasmi ei ole ranskalaisille tuntematon ilmiö, mutta sarkasmiakin on eri lajeja, kuten on ranskalaisia juustoja. *Crotte du Diable* on niistä vain yksi.

Pirun papana -tyyppistä sarkasmia edustaa 1700-luvun jälkipuoliskolla Chamfort, oikealta nimeltään Sébastien Roch Nicolas (1740-94), joka moraliste-heimon linjassa erottuu itsevarmoine otteineen ja sivaltavine aforismeineen. Niissä on häivä La Rochefoucauldia, joskin 1600-luvun *Maksiimien* kirjoittaja oli viilipytty ja formalisti Chamfortin rinnalla.

Epäonnekseen Chamfort syntyi 1700-luvun sääty-yhteiskunnassa papin ja aatelisnaisen äpäränä ja sai kokea kaikki ne sivullisuuden vaivat, joihin eksistentiaalistit myöhemmin mieltiyivät. Chamfort janosi aluksi

aatelissäädyn hyväksyntää: hän kirjoitti tragedioita, jotka saavuttivatkin kohtalaista menestystä (tänään niitä ei muisteta eikä esitetä). Mutta pian hän kyllästyi teatteriin, yleisöön ja kultapojan rooliinsa ja ryhtyi jakobiiniksi. Arvostettuna sanaseppona hän pääsi suunnittelemaan vallankumouksen iskulauseita.

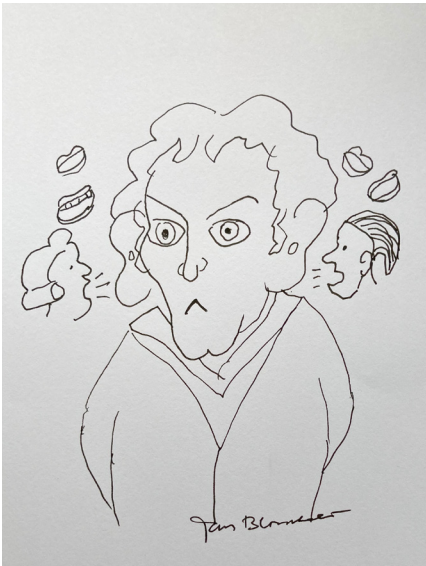
Yksi niistä "Ole veljeni tai tapan sinut" jäi työpöydälle (vaikka kuka tietää?).

Kun jakobiininkaan rooli ei tyydyttänyt häntä, hän myönsi olevansa parantumaton ihmisvihaja ja vetäytyi sivuun pitämään eräänlaista ilkeyksiä päiväkirjaa. Sitä ei ollut tarkoitus julkaista, mutta se päätyi kuitenkin postuumisti ihmisten ilmoille: *Pensées, maximes, anecdotes, dialogues* (joka Martti Anhavan suomennokse-

na kantaa nimeä *Sivistyksen hedelmiä*).

Vaikka Chamfort piirtää joskus nopeita henkilökuvia, "miniattyrejä", häntä kiinnostaa Pascalin tavoin eniten ihmisyyden varsinkin ihmisen viheilyisyys. Näin huolimatta ihanteesta, jonka hän asettaa itselleen: "Jotta voisi oppia tuntemaan ihmiset, pitää päästä heidän herättämänsä tyytymättömyyden ylitse." Uteliaisuuden osalta tavoite ehkä saavutetaan, mutta ei puolueettomuuden.

Chamfort on ensimmäisiä "sitoutuneita kirjailijoita" à la Sartre, mutta vastoin Sartren reseptiä hän oli sitoutunut epäluuloon ihmisiä kohtaan. Epäilemättä hänellä on romantikon haavoittuva sydän. Sen hän kovettaa. Näennäisen viileällä tyylillä hän kontrolloi vereslihaisia tunteitaan ja jalostaa ne iskeviksi, timan-

tinkoviksi totuudeksi. Yhtä kaikki ne säteilevät tunnetta.

"Tunteista puheen ollen se mikä voidaan arvottaa on arvotonta." Mutta mitä on tunne, jota ei voi arvottaa? Mysteeri. Ja romantikkohan rakastaa niitä.

Jos Chamfortin teos koostuisi vain aforismeista ja maksiimeista, tulos jäisi typeryyksien ja hulluuksien helminauhana kovin monotoniseksi. Hänellä on pahanilkiset silmät, joilla hän katsoo maailmaa, mutta onneksi hänellä on myös herkkä, hieno korva, joka nappaa ilmasta anekdootteja, muiden sutkauksia tai monimielisiä lausahduksia.

Kuka lienee M, joka on aforistin korvaan kuiskannut: "Itseni perusteella sanoisin, että ihminen on tyhmä eläin." Arvelisin että M oli humoristi eikä ihmisvihaaja.

Joskus Chamfortin oma ajatus ratastaa toisen lausumalla. Metafyysikot rinnastetaan baskeihin, joista sejase oli sanonut: "Väitetään että he ymmärtävät toinen toistaan, mutta sitä minä en usko."

Olkoon paradoksi, mutta muiden kuuntelu pelastaa minusta muistiinpanot, joiden kirjoittaja itse ei anna suurtakaan arvoa muille ihmisille. Sitä voi pitää *moralisten* tekona. ●

Teksti ja kuvitus:
Jan Blomstedt

Sisällöllisen matkailun puolesta

Matkatoimisto Pamplemoussen Henni Lieto on Ranskan matkojen asiantuntija ja ehtymätön ideakaivo, joka visioi jo täyttää päästä matkailualan uusia trendejä. Siis yrittäjä parhaasta päästä.

Pitäää kenties olla entinen alppi-hiihtäjä ja freestylen Pohjoismaiden mestari, jotta päistikkaa syöksyt eivät hetkauta. Syöksy nimitäin lienee ainut sana kuvailemaan koronan riepottelemaa matkailualaa, joka pandemian myötä on menettänyt 90% liikevaihdostaan.

- Vain omistajat tekevät enää töitä, Lieto sanoo kuvatessaan alan yrittäjiä, tyypillisesti muutaman ihmisen työllistäviä matkanjärjestäjiä.

Ja lisää sitten painokkaasti:

- Mutta he eivät hevin taivu.

Matkailuyrittäjän tulee tuntee niin ranskalaisia viinejä kuin viinitilojakin. Lieto ravintola Töölössä helmikuussa 2021.

Lieto on itsekkin tätä taipumattomien lajia. Kun korona iski, hässäkkää riitti – peruutuksissa ja palautuksissa. Jokainen matkanjärjestäjä joutui suuriin vaikeuksiin ja ui yhä edelleen sameissa vesissä yrittäessään hahmottaa alan tulevaisuutta. Matkailu kun on liiketoimintaa, johon liittyy monta toisiinsa limittyvää taho.

- Eikä tässä tiedetä vielä kukaan mitä yhteistyöverkoston partnereille tulee käymään. Pysyvätkö lentoyhtiöiden reitit kunnossa ja lienevätkö hotellien ovet auki entiseen tapaan.

Lisäksi Lietoa askarruttaa mm. millaisin dokumentein varustettuna tulevaisuudessa pääsee matkustamaan.

- Matkustusilmoitus saattaa tulla rokotustodistuksen lisäksi pakolliseksi, hän miettii haastatteluhetkellä helmikuun lopulla.

Matkustamisen uusia tapoja

Virtuaalisuus on tullut myös matkailualalle, kenties jäädäkseen. Lieto ei usko sen poistuvan pandemian hel-

littäessä, mutta miettii kuinka paljon siitä tulee jäämään osaksi palvelutarjontaa. Vaikka Pamplemousse on erikoistunut ensisijaisesti Ranskan matkailuun, kuuluu Italia myös sen valikoimiin ja uutuutena nyt erilaiset kotimaan paketit - ranskalaisella silauksella, luonnollisesti. Suomestakin kun löytyy palanen Ranskaa ensihätään.

- Ihmisillä on selvästi patoutunut tarve päästä matkalle, Lieto on huomannut ja viittaa moniin saamiinsa kyselyihin.

Yksi virtuaalisen matkailun löytänyt ryhmä ovat yllättäen iäkkäät ihmiset. Ja kun on halua, näyttää olevan myös tahtoa tutustua verkon tarjontaan iästä riippumatta. Pamplemousse tarjoaa mm. taidepainotteisen suorana verkkolähetyksenä eli striimatuna lähetettävän matkan Roomaan suomenkielisen oppaan luotsaamana. "Matka" kestää tunnin.

- Tämän tyyppisessä live-matkustamisessa ihminen todella tuntee olevansa melkein kuin paikan päällä, ▶

► hehkuttaa Lieto.

Missio

- Meiltä saat kaikki ainekset, sitten viet vaan itsesi uuniin, Lieto kuvailee matkanjärjestäjän missiotaan pizzan valmistuksen vaiheilla: hän suunnittelee matkapaketin lähtijän toiveiden pohjalta, matkailija keskittyyköön kokemusten kartuttamiseen.

Liedolle matkailu on paljon enemmän kuin standardikohteet, joskin tarjoaa hänkin Pariisia ja Nizzaa, jos sikseen tulee. Mutta mieluummin kuitenkin tuntemattomampaa Ranskaa, uusia, erilaisia kohteita ja paikallista tunnelmaa, joista hänellä on tuntumaa, niin kokemusta kuin tietoaakin.

Pamplemoussella on ikään kuin kulttuurimissio rikkoo käsitystä työkeistä ranskalaisista ja avartaa kuvaa Ranskasta ja sen varsin erilaisista puolista. Jo aivan yrityksensä alkuvaiheessa Lieto keskittyi sellaisiin teemoihin kuin "meet your local" oli se sitten asumista kotimajoituksessa tai viini-

tilalla. Asiakas kertoo mistä hän pitää, Lieto harsii matkapaketin toiveiden mukaan – tässä pamplemoussemainen lähestymistapa matkailuun.

Kieli, kulttuuri ja Alpit

Omintakeista liiketoimintaa syntyy tuskin ilman intohimoa, jonka kohteella ei välttämättä ole aina edes tulevan liiketoiminnan mitään läheistä yhteyttä. Ei Lietokaan tähdännyt matkailualalle.

Turun yliopistosta valmistunut filosofian maisteri opiskeli ranskaa, espanjaa ja valtiotieteitä ja päätyi tekemään gradunsa Chamonix'in alppiihdon arvostettuun École Nationale de Ski et d'Alpinismeen (ENSA). Aihe oli semanttinen ja käsitteeli alppiihdon sanastoa, mutta yhtä kaikki, hiihtotaito oli olennainen osa termien ymmärrystä ja hiihtotaitoa Liedolle oli tosiaan kertynyt monivuotisen harrastuksensa myötä.

Ranskan Alpeilla hän kuitenkin osui tulevaisuutensa kannalta ajallisesti erinomaiseen markkinarakoon. Finnmatkat oli nimittäin juuri aloit-

tamassa laskettelumatkojen järjestämistä alueella ja Lieto huomasi pian allekirjoittavansa sopimusta kohdeoppaan työstä. Tässä ei ole lainkaan mitään erityistä, sillä moni muukin on tullut alalle harrastuksensa myötä:

- 70 prosentilla maailman matkanjärjestäjistä on samanlainen tausta, Lieto huomauttaa.

1980-luvun loppupuolella Lieto joutui keskelle suurta lumivyöryä St. Antonissa. Lähes koko 80-luku oli ehtinyt vierähtää postikortin kauniissa lumimaisemissa, jotka nyt olivat näyttäneet toiset kasvonsa.

- Lunta oli tullut tupaan riittävästi.

Niinpä Lieto päätti palata kotimaahan - vuodeksi.

Kynä hyppysissä

Suomessa ura urkeni kynäilijänä. Toimittajan työhön ja kääntämiseen

hän olikin jo saanut esimakua Ranskassa kirjoittaessaan suomalaisiin medioihin juttuja kesäisin, kun talvilajeilta riitti vapaa-aikaa. Ura alkoi ensin urheilutoimittajana, ja jatkui sitten mainostoimiston copy writerina Kirsti Paakkasen legendaarisessa mainostoimisto Womenassa.

Ja sitten, töölöläisravintola Eliten terrassilla hän tapasi tulevan miehensä Pertin. Paluu Ranskaan jäi ja elämä kotimaassa asettui uomiinsa. Lapsia syntyi kolme.

Jotta tulevan matkatoimiston vetäjän kokemuspiiri ei olisi jäänyt vain Alppien erityistuntemukseen, sai hän vuonna 2000 jälleen uutta tuntumaa Ranskasta, tällä kertaa maan välimerellisestä puolesta. Maalausta vakavasti harrastanut rakennusmestaripuoliso nimittäin pääsi yllättäen Marseillen kuvataideakatemiaan.

- Luonnonlahjakkuutena vielä suoraan viimeiselle vuosikursille, Lieto selventää. ▶

A photograph of a skier in a blue and grey jacket descending a steep, rocky mountain slope covered in snow. The skier is in the lower right portion of the frame, leaving a trail of snow behind them. The background shows rugged, snow-dusted rock formations under a clear sky.

*Kohdeoppaana Alpeilla:
rinteessä...*

► Vuoden kuluttua perhe palasi kotimaahan. Mies keskittyi maalaimiseen, Lieto jatkoi copywriterina. Suunnitelmissa alkoi siintää oman talon rakennus, tontti oli jo valmiiksi katsottu Tapiolasta ja talon piirustukset valmiina, kun ajatus matkatoimiston perustamisesta alkoi poltella Lietoa. Mies ei pannut hanttiin, päinvastoin. Talosuunnitelmat haudattiin yhteisymmärryksessä, Lieto sanoi itsensä irti vappuaattona 2004 ja perusti samana kesänä Pamplemoussen.

Leirimatkoista teemasisältöihin

- Heti alusta oli selvää, että keskityn sisällölliseen matkailuun. Kuusi kuukautta siinä meni ennen kuin ensimmäiset asiakkaat lähtivät Chamonix'hin, Lieto kertoo.

Pamplemoussen alkutaipaleen vetonaulaksi muodostuivat nuorten leirimatkat. Niistä Lieto sai solmittua sopimuksen ranskalaisen Union Centre de Plein Airin kanssa ja nyt

- perinteisen perhemajoituksen sijasta - nuoret pääsivät eri teemaisille leireille moneen kolkkaan Ranskassa. Pian teemallisista matkoista kiinnostuivat myös aikuiset ja lopulta firmat. Asiakaspiiri laajeni.

- Taide, liikunta ja ulkoilu olivat näitä aikuisten suosikkiteemoja ja ne ovat edelleen mukana Pamplemoussen tarjonnassa. Vaikka pyöräilyä tai hiihtoa, mutta aina sopivasti, ei extremeä, Lieto luonnehtii.

Hän toivoo matkalaistensa lisäksi myös kokevan jotakin ranskalaisesta nautinnon eliksiiristä, sillä kun kerran sisäistää mitä on *art de vivre*, haluaa aina palata Ranskaan. ♦

Teksti: Susanna Luoto
Kuvat: Susanna Luoto,
Henni Liedon kotialbumi, Pierre Blaché ja PEXELS.COM

...ja turistibussin nokassa.

Kunnon loma La Baulessa

Atlantin rannalla ranskalaisten klassikkolomakohteessa La Baulessa Etelä-Bretagnessa joutilaisuus ei ole korkeassa kurssissa kahdentoista kilometrin hiekkarannasta huolimatta.

Kun aamuvarhaisella kävelee päättymättömältä tuntuvaa hiekkarantaa ja näkee, kuinka kauas rantaviiva on loitonnut laskuveden myötä, saa hyvän käsityksen vajaan 16 000 asukkaan La Baulessa (virallisesti La Baule-Escoublac) ja valtameren hämmästyttävästä vuorovesi-ilmiöstä.

Suojaisan rantapoukaman vedenrajaan ilmestyvät ensin ratsastajat. Ratsukkojen laukka tiiviillä kostealla hiekalla kuuluu vaimeana ja joskus tapaa veteen vasta totuttelevia hevosia kouluttajineen rantavedessä. Myöhemmin rantaan saapuvat koiranulkoiluttajat, joilla on aikaa antaa lemmikkiensä ravata sydämensä kyllyydestä aina aamuyhdeksään, sen jälkeen niillä ei ole asiaa rannalle kuin taas vasta illalla.

Lenkkeilijöiden tossujen alla ratisevat simpukankuoret, muutama uimarinikin uskaltautuu valtameren viileisiin aaltoihin. Purjelautailijat, purjehtijat ja katamaraanikansa aloittavat harrastuksensa itsekseen tai opastetuissa ryhmissä aamun valjettua. Ja lopulta saapuvat vihdoinkin auringonpalvojat.

Urheilijan paratiisi

La Baule on urheilijan paratiisi paitsi lajien monipuolisuudessa, myös hengeltään. Sen yläluokkainen eleganssi on hillittyä ja tekemisellä, ei joutilaisuudella silattua. Toisin kuin Etelä-Ranskan tunnetuissa rantakaupungeissa La Baulessa ei mainittavammin hienostella, vaikka se on tunnettu monen Nantesin ja Pariisin vauraan porvarisperheen lomaviettopaikkana useammassa sukupol-

► vessa. Eräs ranskalainen lehtimies tiivistä La Baulen ja Saint Tropezin eron vaatemerkein (joiden merkityksen lukemisen ranskalaiset niin hyvin taitavat): La Baule on enemmänkin Ralph Lauren tai Lacoste kuin Dior tai Chanel.

Mutta on La Baulella tarjota muuta kuin ruumiinkulttuuria. Pariisin hienosto ravasi täällä jo 1900-luvun alkuvuosista saakka, kun kaupunkiin saatiin junayhteys, kasino ja loistohotelli. Järjestettiinpä rannalla vielä 1930-luvulla kilpa-autojen Grand Prix. Nykyään samanniminen vuosittain pidettävä tapahtuma (Grand Prix de la ville de La Baule) on arvostettu kansainvälinen taitoratsastuksen osakilpailu.

Toisen maailmansodan jälkeen La Baule elpyi uuteen loistoonsa takellellen, sillä eliitin lempikohteeseen halasi nyt myös rahvas. Hulppeiden villojen sijaan 1950-luvun henki suosii modernia pystysuorempaa rakennustyyliä ja niin pitkälle rantabulevardille ruvettiin rakentamaan korkeita kerrostaloja, joiden rumuus ei tänä päivänä tunnu haittaavan

ainakaan asuntojen hintatasoa. La Baulessa näiden aivan merenrannan tuntumassa sijaitsevien lokaalien neliöhinnat eivät juuri Pariisin hinnoille häviä. Mutta mitäpä sitä ei maksaisi, kun vastineeksi saa esteettömän merinäköalan ja ihmeellisen sinipunaisen iltahämärän.

Herra Hulot

La Baulea ympäröivät mielenkiintoiset pikkukaupungit, joissa jokaisella on ranskalaiseen tapaan omintakeiset erottuvat piirteensä, oma ylpeytensä. Niihin on helppo tutustua pyörän selässä ja pyörävuokraamoja La Baulessa löytyy.

Kaupungista noin 20 kilometriä etelään sijaitsee toisesta maailmansodasta tunnettu Saint-Nazairen satamakaupunki, jonne natsit rakensivat tärkeän sukellusvenetukikohtansa ja jota he pitivät hallussaan vielä kolme päivää varsinaisen antautumisensa jälkeen. Itse asiassa koko La Baule lähiseutuineen joutui strategisen sijaintinsa vuoksi saksalaisten tarkoin miehittämäksi.

Saint-Nazairen matkalla voi pistäytyä myös läheisessä Saint-Marc-Sur-Merin merenrantakylpylässä, jonka hiekkaranta on nimetty Jacques Tatin kuuluisan sankarin herra Hulot'n mukaan, sillä täällä ohjaaja teki vuonna 1953 toisen pitkän elokuvansa Riemuloma Rivieralla (Les vacances de Monsieur Hulot). Suommennos johtaa valitettavasti harhaan, sillä Ranskan Rivieraksi kutsutaan Saint Tropezia, ei tätä piskuista kylpylähotellin rantaa, jota yhä vartioi Hulot'n patsas tunnusomaisessa etunojaisessa asennossaan.

Paluumatka takaisin La Bauleen käy tärkeän paikallisen venesataman Pornichet'n läpi. Näillä seuduilla ve-

neen muodot kuuluvat joskus myös kirkkoon, kuten tässä kappelissa. ▶

► Le Pouliguen – Batz-sur-Mer ja Le Croisic

Mäkisempiä maisemia pienimpine tai suurempine huviloineen pääsee ihastelemaan suuntaamalla La Baulesta pohjoiseen Le Pouliguenin pikkukaupunkiin. Panorama-matka taittuu luonnollisesti pyörän selässä. Joka ainoalla talolla on nimi ja se on näkyvästi esillä ulko-oven yläpuolelle sijoitetussa pienessä kyltissä. Nimi on tavallisesti erisnimi, paitsi yhdessä pikku huvilassa. Sen oven pielessä nimittäin lukee Kesämökki.

Rantaviivaa seurailevalta reitiltä voi bongata pieniä lahdenpoukamia uimakoppeineen, joiden väri vaihtelee rannan mukaan.

Pouliguenista matka jatkuu seuraavaan pikkukaupunkiin Batz-sur-Meriin, jossa kuuluisan Saint-Guénolén kirkon lisäksi voi tutustua seudun herkulliseen ylpeyteen, Saint-Guénolén bretagnelaisiin pikkuleipiin. Läpi leipomon eri tuotteiden lisämausteena käytetään aina kuuluisaa paikallista suolaa (Biscuits St-Guénolé, 50 rue du Croisic, www.biscuitsguenole.fr).

Matkaa voi vielä venyttää aina seudun toiseen kalastussatamakaupunkiin Le Croisiciin saakka ja pysähtyä sinne esimerkiksi lounaalle. Kreppeihin erikoistuneiden ravintoloiden valikoimaa laajuutta on vaikea kuvailla pariisilaisen kreppekioskin tarjontaan tottuneelle. Sanotaan se sitten vaikka näin: menun alku-, pää- ja jälkiruoat ovat kaikki erilaisia kreppejä.

Kyytipoikana seudun omaa siideriä, joka nautitaan laakeista kupeista, ei lasaista.

Guérande

Oma matkansa kannattaa tehdä tähän Ranskan hienoimmasta suolastaan tunnettuun Guéranden pikkukaupunkiin, jossa on myös oma suolamuseo.

Matka sujuu parhaiten pyörän selässä, sillä kapeahko tie mutkittelee suolasoiden välissä. Koko Guéranden niemimaan suolasuot kattavat 2000 hehtaaria.

Edullisia suolapaketteja kannattaa hamstrata matkan varrelta suolasoiden läheisyyteen pystytetyiltä myyntitiskeiltä.

Retkien jälkeen voi nauttia hieman hillitymmästä urheilullisesta ranskalaiseleganssista esimerkiksi tutustu- ▶

Alueen eri kylien kansallispukuja saattaa nähdä juhlapyhinä suurena kulkueena vaeltavien kyläaktiivien yllä.

► malla rannan pikkuravintoloihin ja piipahtamalla aperitiivillä vaikkapa yhdessä klassisista hienostohoteleista Hermitageassa tai Castel Marie-Louisessa, ellette tietenkin satu asumaan siellä.

La Baule sijaitsee noin neljän tunnin junamatkan päässä Pariisista ja

Pariisin Charles de Gaullen kentältä on suora junayhteys kaupunkiin. Autolla matkaa kertyy nelisensataa kilometriä. ♦

Teksti ja kuvat:
Susanna Luoto

Jäsenyhdistykset

Paikallisyhdistykset

Cercle franco-finlandais de Hanko/Hangö ry
Cercle franco-finlandais de Helsinki –
Helsingin ranskalais-suomalainen yhdistys ry
Hyvinkään Suomi-Ranska yhdistys ry
Hämeenlinnan suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Joensuun suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Kaarinan-Piikkiön Suomi-Ranska seura ry
Kuopion Suomi-Ranska yhdistys ry
Lahden ranskalais-suomalainen yhdistys ry
Cercle Français de Pori ry
Cercle franco-finlandais de Porvoo/Borgå ry
Rovaniemen suomalais-ranskalainen yhdistys ry
Seinäjoen Suomi-Ranska yhdistys ry
Cercle franco-finlandais de Tampere ry
Cercle français de Turku ry
Cercle franco-finlandais de Vaasa ry

Erityisyhdistykset

Association AMOPA de Finlande
ENA ry (Ecole Nationale d'Administrationin
entiset suomalaiset oppilaat)
Lääkäriseura Coccyx ry
Ranskalaisen koulun ystävät ry
Suomen Ranskanopettajain yhdistys ry
Ranskalaisen koulun Seniorit ry
Marcel Proustin ystävät ry
Ranskalais-suomalainen kauppakamari ry /
Suomen osasto
Suomalais-ranskalainen
teknillistieteellinen seura ry

SUOMI-RANSKA-YHDISTYSTEN LIITTO ry
FÉDÉRATION DES ASSOCIATIONS FRANCO-FINLANDAISES
FINLAND-FRANKRIKE FÖRENINGARNAS FÖRBUND rf

Raumantie 4, 00350 Helsinki, Finlande
Tel. + 358 44 555 3920
sryl@suomi-ranska.com
www.suomi-ranska.com
www.facebook.com/suomiranska